

En riktigt trevlig sommar önskar Föreningsarkivet Västernorrland

Sommarbild från Strandsvedjan.
Foto: Ulrika Håden.

Årsmötet 2011

Årsmötet hölls den 14 april i Bollstabruks Folkets Hus.

Ordförande Bo Anders Öberg öppnade årsmötet i vanlig ordning och hälsade alla välkomna. Sedvanliga Årsmötesförhandlingar skedde efter fiket som bestod av lokala produkter. Innan mötet läste Martin Westerholm dikten Leksandskullans bön av Paul Lund.

Mötesordförande Rainor Melander skötte klubban med den äran. Ny styrelse valdes, Bo Anders Öberg fick fortsatt förtroende som ordförande, nyval blev det för Tom Sahlén, Sundsvall och Marie Holm, Timrå. Den fina Folkets Hus-lokalen imponerade med den stora konstsamlingen. Konstnärer med anknytning till orten som Mats Book, Anders Åberg m.fl. var där representerade.

Efter mötet fick vi höra föredrag av Erik Nydahl som föreläste under rubriken Nykterhetsrörelsen och lokalpolitiken i södra Ångermanland 1880-1920. Erik är postdoktor vid Mittuniversitetet.

Ovan:

Bo Anders Öberg överlämnar en egen designad väska till föreläsaren Erik Nydahl.

Foto: Ulrika Håden.

Till vänster:

Deltagarna samlas innan årsmötet fr v Margaretha Ragnarsdotter, Einar Samuelsson, Martin Westermark, Torgny Kemper och ?.

Foto: Ulrika Håden.

Viktig information

Begränsad service i Sundsvall under sommaren.

Föreningsarkivet Västernorrland kommer att ha stängt från den 18 juli i tre veckor framåt. Vi kan ta emot arkivhandlingar igen den 8 augusti.

Fakturor

Era fakturor på medlems- och hyllmeteravgifter kommer att skickas ut i början av september.

Kulturplanen & kofferten

FV kommer från år 2012 att söka medel från Landstinget istället från Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv, det blir enligt den s.k. kulturkoffertmodellen som nu heter samverkansmodellen som känns lite osäker. Arkivchef och ordförande har haft ett möte med landstingets Roland Tiger tillsammans med NIN, där modellen diskuterades. Kompletteringar till en skrivelse har även skickats in. FV avvaktar med spänning den nya hanteringen.

Fanor och standar på Murberget

Den 28 maj var det dags för vernissage för utställningen "Samlat för Dig" på Läns museet Murberget. Material särskilt utformat för barn och ungdomar har sammanställts i ABM-anda. Det betyder att inte bara Murbergets samlingar har varit aktuella utan också Länsbibliotekets och Riksarkivet Landsarkivet i Härnösand. Föreningsarkivet Västernorrland har också beretts plats, tre av våra vackra standar finns med i utställningen.

Det första standaret är från Metodistförsamlingens söndagsskola i Härnösand. Metodistförsamlingens söndagsskola bildades troligen 1912.

Det andra standaret är från Östermalms socialdemokratiska ungdomsklubb som upphörde för mycket länge sedan, oklart vilket år.

Den tredje fanan är från Ungdomsföreningen nr 201 Linéa av IOGT, Östrand som bildades den 5 mars 1899 av A J Granström. Efter en tid tas beslutet att försöka insamla medel till ett standar. Detta invigs den 28 april 1901.

Standar från Östermalms socialdemokratiska ungdomsklubb.
Bildkälla: Föreningsarkivet Västernorrland

Idrottens arkiv - ett viktigt kulturarv

Idrottsprojektet har nu resulterat i att vi fått in medlemsansökningar från flera idrottsföreningar, bl.a. Medelpads fotbollsförbund med 44 medlemmar och SAIK med 100 medlemmar.

Leveranser har inkommit från följande föreningar:
Sprängsvikens Idrottsklubb,
Medelpads Fotbollförbund, 14 flyttkartonger,
Västernorrlands läns Pistolskyttekrets, bildades 1946,
Ångermanlands Friidrottsförbund
Ångermanlands Simförbund
Härnösands Simsällskap
Matfors Sportfiskeklubb
Brännans Idrottsförening Härnösand
Stockviks skidförening 16 flyttkartonger

Två andra mycket intressanta leveranser är:

Harry Olssons personarkiv, 15 flyttkartonger.
Harry var känd som Kovlands äldste aktive idrottsman, löpare och skidåkare. Han avled våren 2011. Hans familj har lämnat in hans personarkiv som innehåller urklippspärmar från framför allt Kovlands idrottsförening.

IF Älgarna som bildades den 19 februari 1919 som Säbrå skidlöpareklubb, vilket den 24 februari 1920 ändrades till Skidlöpareklubben Älgarna, för att slutligen fastställas till IF Älgarna den 21 mars 1924. Klubben har haft följande sektioner: skidor, bandy, backhoppning allmän idrott (friidrott), cykel, gymnastik, boxning, bordtennis, handboll, orientering, damsektion och ishockey. Idag kvarstår fotboll och ishockey. De framgångsrikaste grenarna har varit bandy och fotboll.

Folket minns - Forskarcirklar i Kulturmagasinet

Forskarcirklarna

För tredje terminen i följd har det pågått forskarcirklar under våren i Kulturmagasinet. Initiativet har kommit från Åsa Granath Stadsbiblioteket och Lena Nygren Medelpadsarkiv som faktiskt började för två år sedan med microhistoria bland några äldre intresserade kvinnor. Resultatet sporrade till nya försök med fler personer och fler träffar och med inriktning på 1950- och 1960-talet. Även Karin Sundell Sundsvalls Museum och Ulrika Håden Föreningsarkivet Västernorrland kopplades till ledningsgruppen.

Tre grupper på ungefär tillsammans 25-30 personer har träffats var 14 dag och skrivit ner minnen, forskat i arkivmaterial och fått ta del av Sundsvalls historia under handledning. Resultatet har bland annat blivit boken "Bland biträden, kontorsflickor och springschar" som sålts i 500 exemplar. En kommande skrift är planerad till hösten som ska behandla Fritid och Nöjen under 1950- och 1960-talen i Sundsvall. Grupperna kommer att fortsätta till hösten, det är mycket som ska minnas och det är mycket som ska skrivas.

Minnesspår

För tredje terminen i följd har tre caféföreläsningar hållits i programsalen i Kulturmagasinet. Denna termin har vi fått lyssna på museichef Mona Bornecrantz om Sjöfart, skepp och skeppsbyggeri. Karin Sundell, Sundsvalls Museum, har berättat om den kända fotografen

Kvinnorna bakom forskarcirklarna och Minnesspår fr v Karin Sundell Sundsvalls Museum, Lena Nygren Medelpadsarkiv och Åsa Granath Sundsvalls Stadsbibliotek. Ulrika Håden Föreningsarkivet Västernorrland finns också med i gruppen. Foto: Ulrika Håden

Maria Kihlbaum och visat hennes bilder. Samma föreläsning hölls också under Släktforskningens Dag. Peter Sundborg, Sundsvalls Museum, berättade inspirerande om Byggnadskulturen under 1950-talet med exempel bland annat i Vinkeltået och Alliero.

Även föreläsningarna fortsätter under hösten, då ska bland annat Ulrika Håden berätta om frikyrkorna i staden.

Flottningsföreläsning i Sollefteå

Flottare i Ångermanälven en del av en relief av Thyra Lundgren som finns nere i kraftverket i Näsåker. Foto: Ulrika Håden.

Drygt 50 personer kunde avlyssna Sven Åke Henrikssons föreläsning om flottningen i Ångermanälven. Lokalen var Sollefteå Museum och det visade sig att den avsedda lokalen blev mycket trång då intresset var stort. Flera av deltagarna hade egna personliga erfarenheter av flottningsarbete. Efter fikapaus fortsatte kvällen med filmvisning av "den sista rumpen på Ångermanälven". Kvällen var mycket uppskattad och museet vill gärna ha fler samarrangemang.

Flottningslådan som tillkommit i projektet om Flottnings i Ångermanälven ett samarbetsprojekt där Näringslivsarkiv i Norrland, Föreningsarkivet Västernorrland och Landsarkivet i Härnösand ingick lämnades. Den lånas ut till museet och förhoppningsvis blir den använd av intresserade besökare. Den innehåller fotografier, arkivhandbok, filmer mm.

Kramfors Idrottsförening (KIF) 1904-1970 av Hans Blom

Kramfors med omnejd har ett stort idrottsintresse som kan spåras tillbaka minst till 1890-talet då det fanns en skidklubb på orten. På den tiden bedrev man utförsåkning i Skyttorpsbacken i Öd. Den 15 maj 1904 bildades Gymnastik- och Idrottsföreningen Enigheten, som senare bytte namn till Kramfors Idrottsförening – KIF - eller Kramfors IF i dagligt tal. Den skulle med tiden växa till ortens största idrottsklubb. Under det första tjugotalet år dominerade friidrotten föreningens verksamhet.

Det kom även fram några duktiga skidåkare och under en period tävlades det i backhoppning från en lång ramp på Babelsberg i nordlig riktning där berget går ner i en spets mot affärshuset (rampen syns på gamla vykort). År 1916 fick Kramfors en ordentlig idrottsplats i Nedre Öd och 1918 stod KIF som arrangör för DM i skidor och kramforsåkare tog hem de flesta priserna. Det skulle bli större framgångar och vid 1936 års vinter-OS i Garmisch-Partenkirchen vanns femmilan i längdskidor av Elis Wiklund från Kramfors som fick ett stort välkomnande vid hemkomsten efter segern. Detta var samma år som den nya, avsevärt större idrottsplatsen nere vid Ängsgatan invigdes av kronprins Gustaf Adolf (1944 byggdes första träningslokalen). 1937 vann KIF fem av de sju mästerskapen vid Skid-SM i Sollefteå. 1945 hölls Längdskid-SM den 5 mars i Kramfors med start och mål vid dåvarande Samrealskolan på Vallen som låg där Räddningstjänsten har sin anläggning idag. Från den tävlingen kan man se flera kortfilmer (utan ljud) på Sveriges Radios programhemsida www.svtplay.se under vinjetten Öppet Arkiv. 1954 hölls också VM-uttagningarna i Kramfors med start och mål på den platsen, 1:a blev välkände Sixten Jernberg från Lima.

Boxning var ett annat stort fritidsintresse i Kramfors under mellankrigstiden, särskilt bland arbetargrabbarna, och även publikintresset var stort. KIF startade därför boxningsträning år 1922 i skolbyggnaden på Bruket och fick så småningom en egen "boxaråtta"; en boxare i varje viktklass. Talanger fanns och 1931 blev "Affä" Eriksson (som även ingick i fotbollslaget) svensk boxningsmästare och vid 1945 års SM-tävling kom Holger Nordholm 2:a i mellanvikt. Däremot nekades man tillstånd av landsfiskalen att hålla egna tävlingar så intresset avtog successivt, även om det blev ett tillfälligt uppsving på femtiotalet när Ingemar "Ingo" Johanssons karriär stod på topp. Aktiviteterna fortsatte sedan en bit in på sextiotalet, men innan decenniet var över lades boxningssektionen ner för gott.

Brottning är en kampsport som behållit det lokala intresset bättre genom åren. Sektionen bildades 1928 och 1946 kunde KIF ståta med en svensk juniormästare i

Invigning av Idrottsplatsen 1936. Invigningstalet hölls av kronprins Gustaf Adolf vid Kramfors nya idrottsplats som ersatte den gamla bollplanen på strandplatån i Nedre Öd. Publikläktaren uppfördes samma år och är "K-märkt".
Fotokälla: Samlingen Bilder i Adalen.

Östen Sundin. Simsporten fick en egen sektion i KIF år 1925 och då brukade det tävlas vid stadsdelen Björstas hävdvunna badplats. Bland klubbens bästa simmare vid den tiden fanns Erland Asplund och Kalle Dahlberg. "Hemmobassängen" var mjölnarfamiljen Lidbaums kvarndamm som låg i Kramforsån vid Björstas byagräns mot Flogsta. År 1930 kompletterades dammen med ett litet hoppstorn, en 6-meters trampolin och startbryggor och det hölls ibland simtävlingar i den markerade 25-metersbanan med målgång vid dammluckorna. Idag går där gångbron mellan kvarteren Bävern och Uttern med dammens stenstommar som brofundament.

Kramfors IF tävlade också på cykel och hade en tid två av Sveriges bästa idrottscyklister; Harry Svedin och Roland Ström i Kramfors CK. År 1955 arrangerades Cykel-SM i Kramfors på en 18-milasträcka. Linjeloppet gick runt det vackra Nordingrå som dock gav många punktering på de hårda grusvägarna – bara 31 av 83 tävlande lyckades fullfölja. Tävlingen var den dittills nordligaste och vanns av 22-årige Oswald Johansson från CK Stefaniterna (Stockholm), som ledde ensam i mål i Kramfors. KIF var också aktiva inom orientering och deltog i många arrangemang på länsnivå.

Kramfors Idrottsförening slogs 1970 samman med Östby Idrottsförening (bildad 1948) och bildade Kramforsalliansen, som idag har tolv sektioner med egna styrelser: Basket, Bordtennis, Brottning, Fotboll, Friidrott, Gymnastik, Handboll, Ishockey, Orientering, Simning, Skidor (längd och alpint) och Tyngdlyftning. I föreningen ingår idag över 1700 aktiva idrottsutövare och ledare.

Hans Blom arbetar på ABF i Kramfors och hjälper även Föreningsarkivet Västernorrland i projektet Idrottens arkiv – ett viktigt kulturarv.

Folkrörelsernas Arkivförbunds stämma & konferens

Föreningsarkivet Västernorrland gjorde den 11-12 maj Stockholm osäkert i samband med Arkivförbundets stämma och konferens. Efter en hiskeligt tidig avgång (5.08) och tågresa ankom vi till Centralen varifrån vi tunnel-banades och bussades till Riksarkivet. Där togs vi väl om hand av Karin Borgkvist Ljung som lotsade oss genom Riksarkivets både digitala och fysiska arkiv. Vi fick bl a veta att RA:s äldsta dokument är från 900-talet, en medeltida mässbok (missale) som innehåller 24 blad, troligen skriven i England. I Riksarkivet finns cirka 22500 medeltida bokfragment, som nu katalogiserats i ett särskilt projekt, MPO-projektet.

Till det nuvarande riksdagshuset kom man 1968 dessförinnan fanns arkivet på Tegelpalatset på Riddarholmen. Här finns 8 hyllmil handlingar och här arbetar 650 personer inklusive personal på alla landsarkiv som numera är inlemmade i Riksarkivets organisation. Tidigare var landsarkiven egna myndigheter. Det mest spännande var faktiskt var en liten papperslapp – Marie Antoinettes biljett till Gustaf III och Karl XII:s brev till sina generaller, fyllt med bläckplumpar. (Han iddes inte skriva om.)

Tre ordföranden, fr v Torgny Larsson ny ordförande för Folkrörelsernas Arkivförbund, Kersti Boosdotter IF Metall som var mötesordförande vid årsmötet och Karin Englund avgående ordförande.
Foto: Ulrika Håden.

Vid årsstämman för Folkrörelsernas Arkivförbund hälsade ordförande Karin Englund alla 65 deltagare välkomna till plenisen i LO-borgen vid Norra Bantorget. Vi befann oss en trappa ner i huset; Karin måste ha känt av historiens vingslag när hon uttryckte: ”det känns nästan kyrkligt i den här salen”! Till mötesordförande valdes Kersti Boosdotter IF Metall och till sekreterare Eva Bernsson Melin. Sedvanliga årsmötesförhandlingar följde och ny styrelse valdes. Till ny ordförande valdes Torgny Larsson från Örebro som kommer från pappersindustrin, kommunpolitiker och mycket intresserad

av arkivfrågor. I övrigt var det inte särskilt mycket förändringar i styrelsen. Alla ledamöter tycker det är en viktig och rolig uppgift och vill gärna väljas om. Det är inte för inte (fick vi veta) som arkivsvängen är den trevligaste i hela kultursektorn.

När det gäller FA:s framtid så har styrelsen bestämt att arbeta i 4 grupper:

Organisationsgruppen – söka samarbete med andra arkivorganisationer; Utbildningsgruppen – fokuserar på kvalitetssäkring; Webbplatsen – utbildningsmaterialet Folk i rörelse; Kommunikation-information – söka samarbete med studieförbund.

Utbildningen i Gävle den 8-9 september, kommer att inrikta sig på kompetens och projektledning, samsyn och herrelösa arkiv.

Eftermiddagen ägnades åt föredrag och diskussioner om Bruk och missbruk av kulturarvet med föreläsarna Anna Furumark från Örebro Länsmuseum och Alexander Bengtsson från Stiftelsen Expo. Stiftelsen är en privat forskningsstiftelse som grundades 1995 i syfte att studera och kartlägga antidemokratiska, högerextrema och rasistiska tendenser i samhället. Verksamheten bedrivs på ideell grund. Stiftelsens plattform värnar demokrati och yttrandefrihet mot rasistiska, högerextrema, antisemitiska och totalitära tendenser i samhället. Alexander hävdade att arkivfolket är en viktig aktör i kampen mot främlingsfientliga grupper. Han berättade också att dagen efter att Läns museet Murberget i Härnösand haft föreläsningar i ämnet så gjordes ett inbrott kommande natt på Murberget. Dessutom krossades 10 rutor på länsstyrelsens hus. Expo har byggt upp en kunskapsbank där information kan hämtas. Stiftelsen ägnar sig mycket åt utbildning och föreläsningar på skolor.

Efter föreläsningarna delades dagens mötesdeltagarna in i grupper för att fortsätta med konkreta diskussioner i ämnet. Efter dagen åt deltagarna middag på Clarion Hotel Sign, förutom god mat serverades ett suveränt ljud och bildspel om Jussi Björling som växte upp och periodvis bodde i Örebro. Det visades av Bo Fransson, Arkivcentrum i Örebro.

Torsdagen ägnades åt information från Riksarkivet om dess nya roll, Kulturrådet om samverkansmodellen och medlemsorganisationerna om aktuella eller planerade händelser. Bland annat informerades om att årsmöte och konferens 2013 kommer att ske i Sundsvall när Föreningsarkivet Västernorrland firar 70 år. Samstämmigt tyckte deltagarna att: Arkiven måste bli mer uppmärksammade och att förändring av arkivlagsstiftningen är nödvändigt när det gäller herrelösa/enskilda arkiv.

Stadsvandring bland Sundsvalls frikyrkor

En Stadsvandring bland frikyrkorna i Sundsvall blir det den 12 juli kl 18. Samling utanför EFS-kyrkan på Köpmangatan 2.

Owe Norberg som arbetade på Föreningsarkivet Västernorrland i 15 år hade ofta stadsvandringar och det fortsatte nuvarande arkivchefen Ulrika Hådén med från 2005. Årets sommarvandring börjar i EFS-kyrkan som ursprungligen hette Sjömanskyrkan och vände sig främst till sjömän och andra som hade det svårt i samhället.

1847 bildades en syförening i staden som sålde sina alster och skänkte pengarna till inre- och yttre mission, bland annat till hitkommande sjömän men även till missionen i Kina.

Den 28 december 1857 invigdes stadens första sjömanskyrka. Den var belägen i hörnet Kyrkogatan-Skolhusallén. Denna kyrka brann upp 1888 i den stora stadsbranden men en ny kyrka kunde uppföras som invigdes den 20 december 1891. Den blev efter önskemål byggd närmare hamnen på en tomt i hörnet Köpmangatan-Strandgatan (som då hette Jernvägsgatan).

Arkitekt Gustaf Hermansson, samma arkitekt som ritat Gustav Adolfs-kyrkan och Sundsvalls prästgård, gjorde ritningarna till kyrkan, och det helt gratis. Den byggdes i romansk stil. På fasaden mot Strandgatan fanns ett stort

EFS-kyrkan i Sundsvall.
Bildkälla: Medelpads formminnesförening.

rosettfönster som senare murades igen. Den nya kyrkan kallades också Sjömanskapellet och namnet har ändrats två gånger, först till Lutherska kapellet och senare, vid renoveringen 1977, till EFS-kyrkan.

EFS står för Evangelisk Fosterlandsstiftelsen.

Vandringen kommer också att gå via Elimkyrkan, Betlehemskyrkan, Pingstkyrkan och f d Metodistkyrkan. Förhoppningsvis kan vi även besöka Frimurarorden Bifrosts lokaler.

Sundsvalls Gilles utmärkelse 2011

Arkivchefen Ulrika Hådén har fått ytterligare en utmärkelse.

År 2008 blev hon Årets Medelpading och nu fick hon Sundsvalls Gilles utmärkelse. Motiveringen var följande: För hennes insatser för att aktivera och levandegöra äldre Medelpads industri- och kulturhistoria.

Det förväntades att hon skulle hålla en föreläsning och det gjorde hon under rubriken ”Med bussen från Ortsjön till stan”, en föreläsning som verkade vara uppskattad.

Ulrika Hådén mottar en utmärkelse av Bengt Bygdén från Sundsvalls Gille.
Foto: Jack Rönström.

Centrum för Digital informationsförvaltning CEDIF

Centrum för Digital Informationsförvaltning CEDIF är ett treårigt forsknings- och utvecklingsprojekt inom mål 2 som bedrivs vid Mittuniversitetet i samarbete med Sundsvalls kommun och Härnösands kommun. Projektet syftar till att utveckla modeller för effektiv och långsiktig förvaltning av information inom framför allt offentlig sektor men även privat näringsliv. I projektet arbetar två doktorander och ett antal disputerade forskare. Projektet syftar också till en centrumbildning och uppbyggnad av en labbmiljö inom det arkiv- och informationsvetenskapliga området. Projektet sträcker sig över perioden 1 januari 2009 till 31 december 2011.

Projektet CEDIF har i och med flytten till Villa Nybo i Härnösand tagit ett första och betydande steg mot en centrumbildning som nu alltså konkretiserats i en fysisk byggnad. För att markera detta steg bjöds intressenter in (bl a Föreningsarkivet Västernorrland) till ett symposium som behandlade två hjärteområden för projektet CEDIF: ECM (Enterprise content management) och e-förvaltning.

Vår förhoppning är att vi kan få hjälp med strukturen för inleveranser av digitala arkiv och lagringen av digitala arkiv, samt också med FV:s egen dokumenthantering förstås.

Karen Andersen professor på Mittuniversitetet i Härnösand bjöd in till Cedif-seminarium, samtalar här med Märta Molin Läns-museet Murberget.
Foto: Maria Kallberg.

Länets Kommunförbund

Einar Samuelsson, Bo Anders Öberg och Ulrika Hådén besökte Kommunförbundet den 14 april. FV presenterades för alla och boken "Bland biträden, kontorsflickor och springschasar" skickades runt och imponerade bland politikerna. Ett spontant utrop gjordes med orden Kan man göra sånt på arkiv också? Politikerna lovade också att betala en krona per kommuninvånare till FV, däremot är det ovisst hur Härnösands kommun ämnar göra.

Einar Samuelsson valdes till ordinarie representant för Kommunförbundet i FV:s styrelse. Till ersättare valdes Bertil Böhlén från Kramfors. Det var en positiv stämning som vi kan återropa vid författandet av ansökningar till kommunerna.

Ändrade öppettider

Arkivcentrum Nord Kusthöjden, Härnösand

Måndag-Fredag 09-12. Efter stängning fram till kl. 16 kan man ringa till Torgny Kemper, 010-476 80 75 för att avtala tid för arkivinlämning eller forskning.

Kommunhuset Sundsvall

Måndag-Torsdag 08-10.30. Ring Petra Forsberg, 060-19 14 79 och boka tid för inlämning av arkivhandlingar.

Öppettider Medelpadsarkiv

Måndag-fredag 10-16. Vid önskad forskning ring 060-19 18 75 för att beställa önskat material.

Föreningsarkivet
Västernorrland

Postadress: Norrmalmsgatan 4, 851 85 Sundsvall
Besöksadresser: **Sundsvall**
Medelpadsarkiv, Kulturmagasinet
Tfn: 060-19 18 75, forskning
060-19 14 79, leveranser
060-19 14 77, arkivchef Ulrika Hådén
epost: foreningsarkivet@sundsvall.se
hemsida: www.foreningsarkivet.se

Härnösand

Arkivcentrum Nord, Kusthöjden
010-476 80 75